

ILO:s konvention om ett ramverk för att främja arbetsmiljö, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens proposition 2007/08:69 *ILO:s konvention om ett ramverk för främjande av arbetsmiljö, m.m.* I propositionen föreslås riksdagen godkänna Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö som antogs av Internationella arbetskonferensen 2006. Regeringen informerar också om den samtidigt antagna rekommendationen (nr 197) i detta ämne. Regeringen redogör vidare för ILO:s rekommendation (nr 198) om anställningsförhållandet. I propositionen gör regeringen en förnyad prövning av om Sverige bör tillträda ILO:s konvention (nr 183) om skydd vid havandeskap och barnsörd.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag att godkänna konventionen (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö och delar bedömningen att Sverige för närvarande inte bör tillträda konventionen (nr 183) om skydd vid havandeskap och barnsörd.

Utskottet anser liksom regeringen inte att rekommendationerna (nr 197) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö och (nr 198) om anställningsförhållandet föranleder någon åtgärd.

Riksdagen föreslås bifalla proposition 2007/08:69.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	6
Konventionen om ett ramverk för att främja arbetsmiljö m.m.	6
Konventionen om skydd vid havandeskap och barnsbörd m.m.	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Godkännande av ILO:s konvention

Riksdagen godkänner ILO:s konvention (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö och lägger övriga delar av propositionen till handlingarna. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:69.

Stockholm den 24 april 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Sven-Erik Österberg (s), Elisabeth Svantesson (m), Maria Stenberg (s), Jan Ericson (m), Luciano Astudillo (s), Désirée Pethrus Engström (kd), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Patrik Björck (s), Reza Khelili Dylami (m), Jennie Nilsson (s), Lennart Levi (c) och Tina Acketoft (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Sverige är medlem i Internationella arbetsorganisationen (ILO). ILO:s beslutande församling – Internationella arbetskonferensen (arbetskonferensen) – sammanträder en gång per år.

Arbetskonferensen antog år 2000 en konvention (nr 183) och en rekommendation (nr 191) *om skydd vid havandeskap och barnsbörd*. Regeringen lämnade i proposition 2003/04:56 en redogörelse för innehållet i konvention (nr 183) och rekommendation (nr 191). Regeringens uppfattning var att granskningen av konventionen i förhållande till svensk lagstiftning visade att vissa konventionsbestämmelser kunde sakna full motsvarighet i det svenska regelverket. Regeringen hade i september 2003 begärt klarläggande beträffande vissa artiklar i konventionen hos Internationella arbetsbyrån (arbetsbyrån) men hade vid tidpunkten för propositionen ännu inte fått något tolkningsbesked. Vid riksdagsbehandlingen anslöt sig arbetsmarknadsutskottet till regeringens bedömning att Sverige för närvarande inte borde tillträda konventionen (bet. 2003/04:AU5). Arbetsbyråns tolkningsbesked har nu inkommit. Regeringen gör i denna proposition en förnyad prövning av om Sverige bör tillträda konventionen.

Arbetskonferensen antog år 2006 en konvention (nr 187) och en rekommendation (nr 197) *om ett ramverk för att främja arbetsmiljö*. Av de svenska ombuden röstade regerings-, arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanterna för både konventionen och rekommendationen. Vid mötet antog arbetskonferensen också den fristående rekommendationen (nr 198) *om anställningsförhållandet*. Av de svenska ombuden röstade regerings- och arbetstagarrepresentanterna för rekommendationen, medan arbetsgivarrepresentanterna röstade mot.

De i propositionen aktuella konventionerna och rekommendationerna har remitterats till den svenska ILO-kommittén som i sin tur hämtat in yttranden från i respektive fråga berörda myndigheter och organisationer. ILO-kommittén har kommit med ett andra yttrande avseende konvention nr 183. Yttrandena och en sammanställning av remissyttrandena finns att tillgå i Näringsdepartementet respektive Arbetsmarknadsdepartementet (dnr N2000/6590/ARM, A2007/394/ARM, A2007/6495/ARM).

Bakgrund

Arbetskonferensen kan besluta om internationella konventioner, som blir bindande för de medlemsstater som ratificerar konventionen. Arbetskonferensen kan även besluta om rekommendationer, avsedda att övervägas vid lagstiftning eller på annat sätt men utan att ha den bindande karaktär som

en ratificerad konvention har. Enligt ILO-stadgans artikel 19 är en medlemsstat skyldig att inom 18 månader efter att arbetskonferensens session avslutats förelägga sin lagstiftande församling (eller motsvarande) antagna konventioner och rekommendationer för lagstiftning eller andra åtgärder. För konventioner gäller dessutom att de måste godkännas av den lagstiftande församlingen (eller motsvarande) för att instrumentet ska kunna ratificeras.

Utskottets överväganden

Konventionen om ett ramverk för att främja arbetsmiljö m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens uppfattning i fråga om ratificering av konventionen (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö och föreslår att riksdagen godkänner konventionen och bifaller propositionen i den delen samt lägger propositionen till handlingarna i den del den avser rekommendationen (nr 197) i detta ämne.

Bakgrund

ILO har sedan år 1981 antagit ett antal konventioner och rekommendationer om arbetarskydd och arbetsmiljö. Konvention nr 155 *om arbetarskydd och arbetsmiljö* utgör ett basinstrument på arbetsmiljöområdet och är till sitt innehåll av övergripande och generell karaktär. Konventionen ratificerades av Sverige år 1982. År 2003 antog arbetskonferensen en global strategi för säkerhet och hälsa i arbetet. Som ett led i denna strategi föreslog arbetskonferensen i sina slutsatser bl.a. att ett nytt övergripande instrument skulle utarbetas med syfte att främja tillämpningen av ILO:s arbetsmiljöinstrument och samtidigt förbättra nationella strukturer för säkerhet och hälsa på arbetsplatser. Arbeta har sedan dess pågått inom ILO, och frågan fördes upp på agendan för 2006 års arbetskonferens. Under denna arbetskonferens förhandlade man fram en konventions- och rekommendationstext om ett ramverk för att främja arbetsmiljö, som antogs.

Propositionen

Konventionen (nr 187) och rekommendationen (nr 197) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö

Konventionen omfattar 14 artiklar. Efter en inledande artikel med definitioner följer fyra artiklar med materiellt innehåll som ska främja en säker och hälsosam arbetsmiljö. Konventionen avslutas med nio artiklar som huvudsakligen rör procedurfrågor kopplade till själva ratifikationen.

Artikel 2 anger *målen* med konventionen som bl.a. tar sikte på att främja en fortlöpande förbättring av arbetsmiljön och att medlemsstaten i samråd med arbetsgivarnas och arbetstagarnas mest representativa organisationer utvecklar en nationell politik, ett nationellt system och ett nationellt program. Medlemsstaten ska också i samråd med de mest representativa organisationerna med jämna mellanrum överväga åtgärder som kan vidtas

för att ratificera ILO:s tillämpliga arbetsmiljökonventioner. Regeringen konstaterar i detta sammanhang bl.a. att Sverige har ratificerat samtliga ILO-instrument som finns förtecknade i bilagan till rekommendationen (nr 164) om arbetarskydd och arbetsmiljö och att Sverige sedan lång tid har en trepartssammansatt kommitté kallad ILO-kommittén som behandlar frågor om tillämpningen av icke-ratificerade konventioner.

Artikel 3 handlar om att främja en säker och hälsosam arbetsmiljö genom den *nationella politiken*. Regeringen pekar på att Sverige har utformat en nationell politik på arbetsmiljöområdet som bl.a. kommer till uttryck i budgetpropositionen. Regeringen betonar särskilt det pågående arbetet inom Arbetsmarknadsdepartementet med att ta fram ett underlag för den framtida arbetsmiljöpolitiken. Som ett led i detta arbete har promemorian *Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankemodell för den framtida arbetsmiljöpolitiken* (Ds 2008:16) tagits fram.

Artikel 4 avser det *nationella systemet*. Regeringen understryker att det i det svenska systemet för arbetsmiljö ska ingå bl.a. lagar, förordningar och, när så är lämpligt, kollektivavtal. Arbetsmiljöverket är den myndighet som ansvarar för tillsyn av arbetsmiljölagstiftningen och som har en organisation som ser till att den efterlevs, bl.a. genom sin inspektionsverksamhet. Arbetsmiljöverket utfärdar också föreskrifter till arbetsmiljölagen. En grundpelare i arbetsmiljölagstiftningen är samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagar i det lokala arbetsmiljöarbetet.

Artikel 5 handlar om det *nationella arbetsmiljöprogrammet* som bl.a. ska främja utvecklingen av en nationell förebyggande arbetsmiljökultur, dvs. en kultur i vilken rätten till en säker och hälsosam arbetsmiljö respekteras på alla nivåer och där regering, arbetsgivare och arbetstagar aktivt medverkar till att trygga en säker och hälsosam arbetsmiljö genom ett system där rättigheter, ansvar och skyldigheter preciseras och där principen om förebyggande arbetsmiljöarbete har högsta prioritet. I detta sammanhang poängterar regeringen att målet för verksamhetsområdet är en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, är anpassad till människors olika fysiska och psykiska förutsättningar och är utvecklande för individen. Även under denna punkt lyfter regeringen fram Arbetsmiljöverkets arbete med att se till att arbetsmiljön uppfyller arbetsmiljölagen, att utfärda juridiskt bindande föreskrifter, att inspektera arbetsställen och att sprida information. Regeringen understryker också att Arbetsmiljöverket bedriver sin verksamhet i samråd med arbetsmarknadens parter.

Rekommendationen innehåller bestämmelser som kompletterar regelverket i konventionen bl.a. med bestämmelser om hur de nationella programmen bör utformas och om att medlemsstaterna bör utarbeta och regelbundet uppdatera en nationell profil som en grund för att utforma och revidera det nationella programmet.

Sammanfattningsvis anser regeringen att konventionen är uppfylld genom regeringens politik på arbetsmiljöområdet och genom bl.a. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, arbetsmiljölagen (1977:1160), arbets-

miljöförordningen (1977:1166) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter, särskilt verkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM (AFS 2001:1). Konventionens samrådsskyldighet uppfylls enligt regeringen genom bl.a. regeringens regelmässiga samråd med arbetsmarknadens parter via t.ex. remissförfarande och genom Arbetsmiljöverkets löpande samrådsskyldighet med arbetsmarknadens parter.

Regeringens bedömning är att konventionens bestämmelser motsvaras av det svenska regelsystemet och att Sverige lever upp till de krav som ställs i konventionen och att konventionen därför kan ratificeras. Regeringen menar vidare att rekommendationen inte föranleder någon ytterligare åtgärd.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet, som kan konstatera att inga motioner har väckts med anledning av propositionen, delar regeringens uppfattning i fråga om ratificering och föreslår att riksdagen godkänner konventionen om ett ramverk för att främja arbetsmiljö och alltså bifaller propositionen i den delen. Avseende rekommendationen i samma fråga bedömer utskottet liksom regeringen att den inte föranleder någon ytterligare åtgärd. Propositionen kan därför i den delen läggas till handlingarna.

Konventionen om skydd vid havandeskap och barns börd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att Sverige inte bör ratificera konventionen (nr 183) om skydd vid havandeskap och barns börd och att det inte är nödvändigt att vidta några särskilda åtgärder med anledning av rekommendationen (nr 198) om anställningsförhållandet. Utskottet föreslår att propositionen i dessa delar läggs till handlingarna.

Propositionen

Konventionen (nr 183) om skydd vid havandeskap och barns börd

Arbetskonferensen antog vid sitt möte år 2000 konventionen (nr 183) och rekommendationen (nr 191) om skydd vid havandeskap och barns börd.

Regeringen lämnade i proposition 2003/04:56 *ILO:s konvention och rekommendation om arbetarskydd i lantbruket m.m.* en redogörelse för innehållet i konvention (nr 183) och rekommendation (nr 191). Regeringens inställning var att granskningen av konventionen i förhållande till svensk lagstiftning visade att vissa konventionsbestämmelser kunde sakna full mot-

svarighet i det svenska regelverket. Vid riksdagsbehandlingen anslöt sig arbetsmarknadsutskottet till regeringens bedömning att Sverige för närvarande inte borde tillträda konventionen (bet. 2003/04:AU5). Ett av regeringen begärt tolkningsbesked från arbetsbyrån inkom våren 2004 till regeringen. ILO-kommittén granskade på nytt ärendet och lämnade ett yttrande. Av kommitténs yttrande som inkom till regeringen hösten 2007 framgår att man funnit att det inte föreligger förutsättningar att ratificera konventionen. Regeringen gör i denna proposition en förnyad prövning av om Sverige bör ratificera konventionen.

Konventionen behandlar kvinnliga arbetstagares rättigheter i samband med havandeskap, amning och mammaledighet. Under mammaledigheten ska kvinnorna enligt konventionen beviljas kontanta förmåner eller annat stöd. Vidare regleras rätten till hälso- och sjukvårdsförmåner och nödvändig sjukhusvård för mor och barn i samband med graviditet, förlossning och tiden därefter. Konventionen innehåller också bestämmelser om anställningsskydd och diskrimineringsförbud under graviditet och mammaledighet.

Regeringen anser sammanfattningsvis att granskningen av konventionen i förhållande till svensk lagstiftning visar att vissa konventionsbestämmelser saknar full motsvarighet i det svenska regelverket. Konventionens tillämpningsområde som inkluderar ”sysselsatta i atypiska former av beroende verksamhet” (artikel 2.1), konventionens ovillkorliga krav på sex veckors obligatorisk mammaledighet efter förlossningen (artikel 4.4), regeln om fastställande av förmånsbelopp (artikel 6.4), kravet på förbud mot graviditetstest eller intyg om sådant test (artikel 9.2) och regeln om att amningspauser ska betraktas som arbetstid och ersättas som sådan (artikel 10.2) utgör var för sig enligt regeringens uppfattning hinder för ratifikation av konventionen. Regeringen menar att det inte är aktuellt att ändra svensk rätt så att den till fullo motsvarar konventionens krav. En utökning av obligatorisk mammaledighet i samband med nedkomsten skulle t.ex. strida mot det rättighetstänkande som i huvudsak präglar den svenska föräldraledighetslagen. Regeringen anser därför att Sverige inte bör ratificera konventionen.

Rekommendationen (nr 198) om anställningsförhållandet

Arbetskonferensen har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om ett ILO-instrument om anställningsförhållandet. I juni 2006 antog arbetskonferensen rekommendationen (nr 198) om anställningsförhållandet. Rekommendationen består av en inledning och fyra avsnitt. De två huvudavsnitten behandlar behovet av en nationell politik för skydd av arbetstagare i ett anställningsförhållande respektive fastställandet av om ett anställningsförhållande föreligger.

Av propositionen framgår att regeringen anser att Sverige har ett väl etablerat arbetsrättsligt system och en väl förankrad metod för att fastställa förekomsten av ett anställningsförhållande. Regeringens bedömning är att ILO:s rekommendation (nr 198) om anställningsförhållandet inte föranleder några särskilda åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning och slutsats att Sverige inte bör tillträda konventionen (nr 183) om skydd vid havandeskap och barnsbörd och föreslår därför riksdagen att lägga propositionen i den delen till handlingarna. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att det inte är nödvändigt att vidta några särskilda åtgärder med anledning av rekommendationen (nr 198) om anställningsförhållandet. Utskottet föreslår därför att riksdagen lägger propositionen även i denna del till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:69 ILO:s konvention om ett ramverk för främjande av arbetsmiljö, m.m.:

Riksdagen godkänner ILO:s konvention (nr 187) om ett ramverk för främjande av arbetsmiljö.